

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. ביד עבדו הייב יד עבד כיד רבו.....2
- ב. בעבד עברי דלא קני ליה גופיה.....3
- ג. השאלני פרתך ואמר לו ביד מי ואמר לו הכישה במקל ותבא ... כיון שיצאת מרשות משאיל ומתה חייב.....4
- ד. שהיתה הצרו של שואל לפניו מהצרו של משאיל דכי משלחה לה ודאי להתם אזלא ... דאיכא גזייתא ... דסמכא דעתיה.....4
- ה. השואל קרדום מחבירו בקע בו קנאו ... לאונסין ... להזרה.....4
- ו. המשאיל קרדום של הקדש מעל לפי טובת הנאה שבו וחבירו מותר לבקע בו לכתחילה.....6
- ז. כדרך שתקנו משיכה בלקוחות כך תקנו משיכה בשומרים.....7
- ח. שרקע נקנית בכסף ובשטר ובחזקה כך שכירות נקנה בכסף ובשטר ובחזקה ... שכירות קרקע.....8
- ט. האי מאן דגזיל חביצא דתמרי מחבירו ואית בה חמשים תמרי ... להדיוט משלם חמשים נכי חדא להקדש משלם חמשים וחומשייהו.....9
- י. ואיש כי יאכל קדש פרט למזיק.....10
- יא. שמין בית סאה באותה שדה.....10
- יב. נטל אבן או קורה מהקדש לא מעל נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל בנאה בתוך ביתו לא מעל עד שידור תחתיה בשוה פרוטה.....11
- יג. הדר בחצר חבירו שלא מדעתו.....12
- יד. ביומא דשוקא מיזדבנא בחמש בשאר יומי מיזדבנא בארבע אהדרו ליה ביומא דשוקא מהדרו ליה חביתא דחמרא בשאר יומי מהדרו ליה ... אבל הוה ליה חמרא לזבוני הא איבעי ליה לזבוני ומנכי ליה אגר טירחיה ודמי ברזנייתא.....14

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

דף צט.

א. ביד עברו חייב יד עבר כיד רבו

כבר התבאר במסכת ב"ק קד. ולעיל דף צח: שהמשאיל¹ חפץ להבירו ושלה המשאיל החפץ ביד שליח, אף על פי שהוא בנו או שכירו של שואל, כל שלא הגיע לרשות השואל, אינו חייב בשמירתו, ואם אמר לו השואל לשלוח ביד פלוני, או שהסכים לכך, משהגיע החפץ ליד השליח מתחייב השואל². ואם השליח הוא עבר כנעני של משאיל, אף באופן זה פטור שידו כיד רבו ועדיין לא יצאה מרשות המשאיל³.

וכל זה כשלא עשאו השואל שליח לקבל, אבל כשעשאו שליח, מיד כשבא ליד השליח נתחייב באונסין⁴.

וכבר התבאר לעיל דף פ: השומר שהחזיר⁵ הפקדון ביד שלוחו אינו נפטר מאחריות כל זמן שלא הגיע ליד המפקיד.

¹ שו"ע ונו"כ שם ה

² בערוה"ש מצדד לומר שמיד כשהוציאה השליח מרשות בעלים, אף על פי שלא משכה לרשותו חייב השואל, עיין שם בטעמו, וסיים בצ"ע לדינא, וכתב בנה"מ (ס"ק יא) בשם הר"ן שהקשה איך נעשה שלוחו של שואל בדיבור או בהסכמה, ותירץ דנעשה כאילו אמר למשאיל אמור לשליח בשמי שיביאם אלי, וכיון שהסכים לכך נעשה השליח כשלוחו של שואל, ועוד תירץ שמתחייב מדין ערב, והסביר הנה"מ שעל פיו נסתלק הבעלים משמירתו, אלא שמדין ערב לא היה מתחייב אלא בנו"א דשייך בהם שמירה, אבל לא באונסין שאף הבעלים לא היה יכול לשמרו, אלא שמ"מ כיון שמתחייב כדן שומר מדין ערב, חייב גם בדיני שואל מכה אמירתו (וצ"ע בדברי הנה"מ שפתח בדין גו"א וסיים בדין שומר הנם). ועי' דברי חיים (דיני העושה שליח סימן ב) מ"ש בדין שליחות בעל הממון, ובשבילי דוד (סימן קבא).

³ שו"ע ונו"כ שם ו, ובמחנ"א (ה' שלוחין סימן ה) משמע דה"ה ביד קטן ומי שאינו בר שליחות לא מיקרי יצא מרשות משאיל, והקשה מ"ש ממלוה שאמר שלח ביד פלוני, שאפילו הוא קטן נפטר הלוח (כמבואר סימן קבא סעיף א), ותירץ דשאני שואל בחיוב אונסין שאין הוא גורם, שגם אילו לא שלחו היה בא האונס. ולפי דבריו בשאר חיובי שומרים חייב השואל.

⁴ ועי' דברי חיים (דיני העושה שליח סימן ב) שהקשה מאי מהני שליחות השואל, הרי אין כאן שליחות בעל הממון.

⁵ שו"ע ונו"כ רצג ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

שלח המפקיד⁶ לקבל פקדונו, מיד⁷ כשמסר הפקדון ליד השליח נפטר מאחריות⁸, אבל אם לא אמר לו שימסרו לשליח, אלא גילה דעתו שאם ירצה ישלחנו בידו, חייב באחריות, ומ"מ אינו יכול לחזור וליטלו מיד השליח⁹.

גם בהשאלה אם אמר לו המשאיל¹⁰ להחזירה על ידי שליח, מיד כשבא ליד שליח נפטר מאחריות. אולם גם כאן אם שלחה ביד עבדו הכנעני, אף על פי שאמר לו המשאיל שלח, אם מתה בדרך, חייב, שיד העבד כיד רבו ועדיין לא יצאה מיד השואל.

ג. בעבד עברי דלא קני ליה גופיה

בעבד עברי אין אומרים יד העבד כיד רבו ואינו אלא כשכירו ולפיכך מה שהתבאר שהמשאיל¹¹ חפץ לחבירו ושלח המשאיל החפץ ביד שליח, אף על פי שהוא עבדו העברי של השואל וכל שכן של המשאיל, כל שלא הגיע לרשות השואל, אינו חייב בשמירתו, ואם אמר לו השואל לשלוח ביד עבדו העברי או עבדו העברי של המשאיל, או שהסכים לכך, משהגיע החפץ ליד השליח מתחייב השואל. וכן בשעה שמתזרה השואל לבעלים דינו כנזכר כדין שליח.

⁶ שו"ע ונו"כ קפח ג

⁷ כתב הרמ"א (סימן שמ סעיף ח), אם אמר לו שלח ועד שלא הספיק לשלוח מת (המשאיל), לא ישלח, דהא נפל קמי יתמי, ואם שלח, ספק אם חייב באחריותו, ועי' פת"ח (ח"א) דיני הלואה (פרק ה סעיף כז) שהביא מחלוקת הפוסקים בזה, ומדברי הגר"א (שם) משמע שדעת רוב הפוסקים שאינו נפטר מאחריות, וכתב בערוה"ש (שם) ששואל לאחר ימי שאלתה, אף על פי שדינו כש"ש, אינו חייב כלפי היורשים כש"ש, שעיקר הטעם שלאחר השאלה דינו כש"ש הוא משום הואיל ונהנה מהנה, וכאן הרי המשאיל שהוא נהנה צוה לשלחו וסילק הנאתו ואחריותו, ואילו מהיורשים לא נהנה שיתחייב כלפיהם, אבל כשלא צוה לשלוח חייב כש"ש אף כלפי היורשים, כיון שכבר נתחייב כלפי אביהם, עיין שם. ועי' דברי משפ"ט (סימן קכ סק"א וסימן קכב סק"א).
⁸ אע"פ שהוא קטן, וכתב הסמ"ע (סק"ט) דכשאמר לו שלח לי ע"י פלוני, אף על פי שאפשר שלא ידע הבעלים שהוא קטן, פטור, הואיל וקיים מאמרו,

⁹ שו"ע ונו"כ קכה ב ורצנ ד דכיון שגילה דעתו שחפץ בהחזרת הפקדון זכות הוא לו שיהא ביד השליח, ומ"מ כיון שלא אמר לו בפירוש לשלוח בידו חייב באחריות

¹⁰ שו"ע ונו"כ שמא ה

¹¹ שו"ע ונו"כ שמ ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ג. השאילני פרתך ואמר לו ביד מי ואמר לו הכישה במקל ותבא ... כיון שיצאת מרשות משאיל ומתה חייב

אמר למשאיל¹² הכישה במקל שתבוא מאליה ועשה כן, אין השואל חייב באחריות עד שיגיע לרשותו¹³.

ד. שהיתה חצרו של שואל לפני מחצרו של משאיל דני משלחה לה ודאי להתם אזלא ... דאינא גזייתא ...
דסמכא דעתיה

אם היתה חצירו¹⁴ של שואל לפני מחצרו של משאיל, ואמר לו הכישה במקל ותבא לחצירי, אפילו כשיש שם מחבואות ויתכן שנהבית שם, והמשאיל אינו מביט עד שתכנס לחצירו של שואל, מ"מ חייב השואל לכו"ע, מפני שסמכה דעתו של שואל שמסתמא תכנס לרשותו.

ה. השואל קרדום מחבירו בקע בו קנאו ... לאונסין ...
לחזרה

¹² שו"ע ונו"כ שם ז

¹³ כדעת הרמב"ם, והטור כתב שהרא"ש חולק (וב"כ בשער משפט (סימן ר סק"ד) בשם הראב"ד דאירי כשהכניסה לסימטא, והכשת המשאיל הוא כאילו עשה משיכה בשליחות השואל), אבל הסכמת האחרונים כהכרעת השו"ע, ומה שאינו מתחייב מדין ערב, כתב הנ"י דמ"א לאומר זרוק מנה לים שאינו מתחייב מדין ערב אלא כשאומר בפירוש ואתחייב אני לך, ולפי"ז אם יאמר כן בפירוש חייב, ועוד כתב שאפילו יאמר בפירוש לא יתחייב כאן, דשאני התם שלאחר שזרק לים מיד הולך לאיבוד ואינו יכול לחזור ולקחתו, משא"כ בהכישה במקל שאף לאחר שהכישה יכול להחזירה אליו ופטור, והש"ך (סוף סק"י) הביא רק סברא זו, ומ"ש הש"ך לחלק שלדעת הרא"ש שבסילוק הבעלים מתחייב השומר ה"ג מתחייב בהכישה במקל, כתב הנה"מ (סק"יב) דשאני סילוק הבעלים במקום שהשומר יכול לשמרו, משא"כ בהכישה במקל והשואל אינו שם אינו מתחייב בכך, וע"י חזו"א (ח"מ ליקוטים סימן יז סק"ג וסק"ק יב). ובמשפט שלום (סימן ר סעיף יב) כתב שבירושלמי (עירובין פ"ז ה"י) מבואר בהדיא דמהני בהכישה במקל, ועיי"ש מ"ש ליישב שיטת הרמב"ם והשו"ע, וע"י דברי משפט (סימן קכא סק"א).

¹⁴ ערוה"ש (עפ"י סוגית הגמרא)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

שאל לזמן קצוב¹⁵, מיד כשמשך¹⁶ או שהתחיל להשתמש בו¹⁷, אין המשאיל יכול לחזור ולתבעו עד כלות הזמן שקבעו, אבל השואל יכול להחזיר החפץ תוך הזמן¹⁸.

חיוב השואל בשמירת החפץ להתחייב באונסים יש אומרים¹⁹ שחל גם משהתחיל להשתמש בו, וחיוב בלא קנין, ואפילו לא נסתלקו הבעלים משמירה.

¹⁵ שו"ע ונו"כ שמא א ה,

¹⁶ נראה פשוט דה"ה בכל הקנינים המועילים, וגם בקנין סודר כמ"ש בקצה"ח (סוף סימן למ), ועי' נחל יצחק (סימן צא אות א ענף ב) בדין קנין משיכה בשאלה אם הוא מן התורה או מתקנה, ומשמע שלענין זכות חזרה לכו"ע תלוי בקנין ולא בהסתלקות הבעלים, עי' קצה"ח (סימן שז סק"א), וכתב בנה"מ (סימן לט ס"ק יח) שאם הבטיח להשאיל ונתן לו השואל משכון, חייב ליתן לו הכלי, ואם מכרו נתן לו כלי אחר, עיין שם.

¹⁷ ורש"י (בקיודשין) פירש דהיינו קנין חזקה, וכתב בנחל יצחק (סימן לט סעיף יז) דאע"ג דאין ממלטלין נקנין בחזקה, צ"ל דכונתו לקנין התחלת מלאכה, וכמ"ש בש"מ (בב"מ) שהוא תקנת חכמים שלא יחזור בו לאחר שהתחיל במלאכה, ועי' נה"מ, דברי משפט, חזו"א (ליקוטים לחו"מ סימן יז סק"ט).

¹⁸ חידושי רעק"א (בגליון השו"ע) בשם הנ"י

¹⁹ נה"מ (סימן שמ סק"ח), כגון שישב על ספסל בחצר המשאיל, או שלמד בספר שלו ולא הגביה ולא משך, וכ"כ בסימן שו (סק"א) לגבי שוכר, משום שהתחלת שימוש הוא כהנאה דחשיב ככסף. ומה שאמרו משיכה קונה היינו משיכה בלא השתמשות, אבל בהשתמשות לבד מתחייב לכו"ע, ומשמע שאף לענין שלא יוכל לחזור בו מועיל, והנך דפליגי ארב הונא וס"ל דתיקנו משיכה בשומרינן ס"ל דאפילו משיכה קונה, אבל ודאי דס"ל דביקוע ג"כ קונה, דלא מצינו שחולקין בזה, ואפוישי פלוגתא לא מפשינן. ועוד, דלא אישתמיט שום פוסק לומר דלפעמים שואל אף שכבר שימש פטור מאונסין כגון שהוא ברשות המשאיל, אלא ודאי דבשימוש חייב באונסין לכו"ע. ועי' דברי משפט שסובר ג"כ כן, ועי' ערך ש"י, אבל במנחת פתים (סימן שו), וכן בשו"ת אמרי יושר (ח"ב סימן סח), כתב שמדברי הש"מ בסוגיא דטבת אומן משמע דלא כהנה"מ, עיין שם. כתב במחנ"א (ה' שאלה סימן ה) שהמשאיל כלי לחבירו שלא מדעת השואל, כגון שהניח עליו בגד לכסותו, אינו חייב באונסין, כיון דשלא מדעתו הוא לא קיבל עליו חיובי שואל, אבל בחיובי גו"א ודאי חייב כיון שנהנה, עיין שם. וצ"ל דאיירי שידע השואל שהניח עליו בגדו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ויש להסתפק²⁰ בנכנס לבית חבירו כאורה, וישב על כסא, או אכסנאי שאוכל אצל חבירו ומשתמש בכלי סעודה וכיוצא בזה אם דינו כשואל²¹ להתחייב, ואם הישיבה היא לכבודו של בעה"ב, כגון שבא אדם חשוב לבקרו, שבודאי שאין נוח לו שיעמוד, אינו נעשה שואל.

ו. המשאיל קרדום של הקדש מעל לפי טובת הנאה שבו

וחבירו מותר לבקע בו לנתחילה

המועל בקדשי²² בדרך הבית כיון שמעל בשגגה נתחלל הקדש וזה שנהנה אחריו פטור, שאין מועל אחר מועל במוקדשים, אלא בבהמה וכלי תשמיש בלבד, במה דברים אמורים כשמעל בקדש והוציאו בתורת חולין והקנהו לאחר, אבל אם נהנה בו ופגמו ולא הקנה לאחר יש בו מועל אחר מועל, לפיכך המשאיל קרדום²³ של הקדש הוא מעל לפי טובת הנאה שבו, וחבירו

²⁰ ויש לעיין במי שנכנס לבית חבירו כאורה, וישב על כסא, או אכסנאי שאוכל אצל חבירו ומשתמש בכלי סעודה וכיוצא בזה, אם נחשב בזה כשואל על החפצים שמשתמש בהם, שמסבא נראה שאין דעתו לשאלה אלא להשתמשות, ואין בדעתו לחיובי שואל, ולפי דברי המחנ"א אין דינו כשואל. או דילמא כיון דסוף סוף משתמש מדעתו בחפץ זה, ע"כ שואל הוא, ולא פטר המחנ"א אלא כשנעשה שלא מדעתו. ואפשר לחלק בין ביקש הוא מבעה"ב להשתמש בחפץ זה לבין ביקשו בעה"ב, כגון הזמינו לישב אצלו לאכול, אבל לא מצאתי סברא מעין זו בפוסקים, שמסתימת הפוסקים נראה שאפילו מציע לו בעל החפץ להשאיל לו החפץ, כיון שנתרצה להצעת בעל החפץ נעשה שואל, וכיון שכן מה"ת לחלק בין נוטל החפץ לרשותו לבין משתמש ברשותו של בעל החפץ, וכן משמע מדברי הנה"מ דלעיל שגם יושב על ספסל בחצר המשאיל מיקרי שואל. ומצד שמירה בבעלים אפשר למצוא מציאות שלא יהא בו פטור בבעלים. מ"מ נראה פשוט שאם הישיבה היא לכבודו של בעה"ב, כגון שבא אדם חשוב לבקרו, שבודאי שאין נוח לו שיעמוד, אינו נעשה שואל. ועי' קובץ מבית לוי (חלק ט) תשובת הגר"ח וואזנער שליט"א בענין ישיבה בביהמדר"ר על הספסל, ודן שם מדין שאלה לצורך מצוה, ונלענ"ד להוסיף דודאי ע"ד כן נעשו שהבאים לביהמדר"ר ישבו על הספסלים, ואין זה שאלה. פתחי חושן חלק ג פרק ט הערה סט

²¹ ומעין זה יש להסתפק גם בדיני שוכר, והיינו הנכנס למסעדה לאכול, אם נעשה שוכר גם על כלי סעודה, וכן השוכר חדר בבית מלון אם נעשה שוכר על חפצי החדר. פתחי חושן שם

²² רמב"ם הלכות מעילה פרק ו הלכה א – ד

²³ ודעת המל"מ שם דכשסבר שהכלי שלו כשנהנה בו לא מעל אלא כפי טובת הנאה שיש לו בהמלאכה ולא יצאה כולה לחולין ויש בזה מועל אחר מועל, אבל כשנתנה לחבירו אף שהוא סבר שהיא שלו מ"מ הא מתכוין להוציאו מרשות לרשות ויצא כל הכלי לחולין ובודאי לשיטת הרמב"ם כן הוא, אבל לשיטת רש"י ותוס' גם בסבור שהוא שלו אין מועל אחר מועל במלאכה זו שפגמה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

מותר לבקע בו לכתחילה, והוא הדין לבהמה. וי"א²⁴ שכל שפגם בהקדש יצא לחולין, ואין מועל אחר מועל.

ז. כדרך שתקנו משיכה בלקוחות כך תקנו משיכה בשומרים

כבר התבאר במסכת ב"ק דף עט. שהמקבל חפץ²⁵ לשמור בין שומר הינם ובין שומר שכר השוכר והשואל י"א²⁶ שאין נעשה שומר עליה להתחייב בשמירתה כל אחד כדינו, עד שימשוך במקום הראוי למשיכה²⁷ או שיעשה קנין אחר הקונה בלוקח.

לפיכך השומר שכר בין השומר ובין הבעלים יכולין לחזור בהם עד שימשוך או עד שיעשה אחד מדרכי הקנין, וכן אינו חייב בגניבה ואבידה עד שיעשה אחד מדרכי הקניה, ויש אומרים²⁸ אף על גב שיכול לחזור בו עד שימשוך

²⁴ רש"י ותוס' והראב"ד ופירשו המשנה כמשמעה, שראובן רכב על גבי בהמה ואח"כ שמעון ואח"כ לוי כולן מעלו, וכן בשתיית כלי שרת, וזהו רק בבהמה וכלי שרת, אבל בקדשי בדק הבית כמו שרכבו על חמור של הקדש זה אחר זה רק הראשון מועל בלבד משום דאין מועל אחר מועל במוקדשים, כלומר דכל דבר שיש בזה פגם כיון שהראשון פגם יצא פגימה זו לחולין. וזהו שכתב רש"י במשנה דבבהמה ליכא פגם דאפילו הכחישוה תעלה למזבח, וכן בכלי שרת כיון שאין להם פדיון ליכא פגם ולא יצא לחולין וכולן מעלו, משא"כ בקדשי בדק הבית שיש להם פדיון ויש פגם בהוכחשה שנפחתו דמיה יצא הפגם לחולין, וכל מי שפגם בפגם זה לא מעל זולת הראשון. ולפי"ז הקשו התוס' מהתוספתא דגם בקרדום כולם מעלו אף שאינה כלי שרת, ותרצו דמיירי דלאחר שבקע הראשון החזירו להקדש וא"כ השני הוה כמעילה אחרת, והמשנה מיירי דכולם רכבו זה אחר זה קודם שהחזירו להקדש ולכן רק בקדושת הגוף יש מועל אחר מועל ולא בבדק הבית. ועוד תרצו דמיירי בגיזבר ע"ש, וגם הרע"ב הלך בשיטה זו ע"ש וכן הראב"ד. ערוך השולחן העתיד הלכות מעילה סימן קעו סעיף יג – כה

²⁵ שו"ע ונו"כ שז ב

²⁶ שמה שנאמר כדרך שתיקנו משיכה בלקוחות כך תיקנו בשומרים, ומפרשו הרמב"ם [המובא בציונים אות א'] דקאי אחרת המשכיר או השוכר, וגם אחריות השמירה שאינו מתחייב עליה עד שעשה השוכר והוא הדין שאר שומרים משיכה ומאז חייב בכל חד כדינו. וכתב הש"ך רצא יג שכן נראה עיקר

²⁷ לבוש שם ובערוה"ש (סעיף יג) כתב בשם הנ"י דאע"ג דמשיכה במו"מ אינו מועיל ברה"ר, משיכה דשומרים מועיל, כיון שהוציאו מרשות בעל החפץ, והתוס' ס"ל שגם בשומרים אינו מועיל, עיין שם, ועי' אמרי בינה

²⁸ דעת התוס' [ב"מ צט. ד"ה כך] וכן דעת הטור והרא"ש וסיעתו ס"ל דלא קאי אאחריות השמירה, דאשמירה חייב מיד משסילק הבעל נפשו ע"י הבטחת השומר שהבטיחו לשמור כל חד כדינו, ובה נתבאר טעם מהלוקח שתי הדעות שכתב המחבר, ועיין דרישה. סמ"ע שם ב ועיין שו"ע סימן רצא סעיף ה בדיעה ראשונה, ועי' סימן שג (סעיף א) לענין ש"ש, וסימן שמ (סעיף ד) לענין שואל. וכתב הקצה"ח שז א בשם הנמוקי בשם יש מפרשים שלא אמרו שתיקנו משיכה בשומרים אלא בשוכר ושואל שיש להם קנין בגוף החפץ, דשאלה ושכירות ליומיה ממכר ומתנה היא, ושייך בזה קנין משיכה, אבל בשומרים למה לנו לתקן משיכה, שאיך יתחייב בעה"ב בשכרו של שומר מפני משיכתו של שומר שלא יכול לחזור בו, ונראה כונתו עפ"י דברי הקצה"ח דלעיל שלענין חיובי שמירה מתחייב משנסתלקו הבעלים משמירה, אבל לענין חזרה אף משיכה לא יועיל, דלא שייך משיכה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

או עד שיעשה אחד מדרכי הקנין, לענין שמירה להתחייב עליהם בגניבה ואבירה חייב מיד כשסלקו הבעלים שמירתם מעליה מדעת השומר²⁹.

דף צט:

ח. שקרקע נקנית בכסף ובשטר ובחזקה כך שניירות נקנה בכסף ובשטר ובחזקה ... שניירות קרקע

עוד התבאר במסכת ב"ק שם, ששכירות קרקע³⁰ נקנה בכסף ובשטר ובחזקה³¹, והכנסת כליו לבית השכור נחשב חזקה³². ונחלקו הפוסקים³³ אם נקנה בקנין סודר. ולענין שכירת חדר במלון וכדומה עיין הערה³⁴

בדבר שאין לו קנין בגופו, ולכאורה לפי סברא זו אף השומר יכול לחזור בו, אבל מדברי הנמוקי נראה שעכ"פ מהני משיכה לגבי שומר שלא יוכל לחזור אבל לא לגבי המפקיד שיתחייב בשכרו של שומר, ומ"מ משהתחיל בשמירה ממש, מסתבר שאף לשיטה זו מתחייב המפקיד בשכרו, מדין התחיל במלאכה עכ"פ. וכתב הנ"י בשם הר"ן (וכ"כ בקצה"ח בשם הרמב"ן) שחלק על שיטה זו, שאף בשומרים מהני משיכה מדין התחיל במלאכה, ואין בעה"ב יכול לחזור בו לאחר משיכה, שזכה השומר בשכרו. והקשה הקצה"ח דא"כ למה לי משיכה, הא משהתחילו במלאכה הוי בקנין, וה"נ משנסתלקו הבעלים ליהוי כהתחלת מלאכה, ותירץ בדרך אפשר שבלא משיכה לא מיקרי התחלה במלאכה

²⁹ ונראה בטעמא דתוס' והרא"ש דנתחייבו השומריין תיכף משנסתלקו הבעלים משמירה דהו"ל דין פועל דמשהתחילו במלאכה הוי להו קנין וכמבואר ריש פרק האומנין (שם עו, ב) ובטור וש"ע סימן [של"ב] [של"ג] (סעיף ד'). ובנימוקי יוסף פרק השואל (נו, א בדפי הר"ף) כתב דאית דמפרשי דהא דתיקנו משיכה בשומריין היינו דוקא בשואל ושוכר דקנו גוף הדבר לדידהו מהני משיכה, אבל בשומר הנם ושוכר לא מהני משיכה כיון דלא קנו גוף הדבר. והרמב"ן סובר דמהני משיכה משום דהו"ל משיכה כמו התחילו במלאכה דהוי קנין אצל הפועלים ומש"ה בשומר הנם ושוכר מהני משיכה ע"ש. וקשה לי דא"כ למה לי משיכה הא פועלים משהתחילו במלאכה אינן צריכין לשום קנין וא"כ ה"נ משהתחילו לשמור ונסתלקו הבעלים משמירה ליהוי התחלה וכמ"ש בשיטת תוספות והרא"ש. ואפשר דס"ל להרמב"ן דעיקר התחלה בשמירה מכי משכו לרשותן אבל כל זמן שלא משכו לרשותן לא הוי התחלת השמירה. קצה"ח שם א ועיי"ש עוד

³⁰ שו"ע ונו"כ שמו א

³¹ ופשוט שאם מחזיק שלא בפני המשכיר צריך שיאמר לו לך חזק וקני, כמבואר בסימן קצב (סעיף ב) לגבי מכירה, ומבואר עוד שם שמסירת מפתח לא הוי קנין, ומ"מ הוי כאמירת לך חזק וקני, וה"ה בשכירות

³² במהנ"א (הלכות שכירות סימן א) שהכנסת כליו לבית המושכר הוי חזקה, וכ"כ בנה"מ (סימן קצב סק"ו), ונקנה לו החצר או הבית גם לכלים אחרים, וכן בכל תשמיש שעושה בבית המושכר, אלא שכתב הנה"מ דהיינו דוקא לענין קנין זכות ההשתמשות, אבל שיקנה לו חצר המושכר בקנין חצר צריך דוקא חזקה המועלת במכירה דהיינו נעל גדר וכו', עיין שם בטעמו.

³³ בשו"ע קצה ט

³⁴ ויש לדון בשכירות חדר במלון, שלכאורה נראה שאין משכירים גוף החדר, אלא זכות ללון או לדור בו, והוי כדירת בית, ולא מיבעיא כשמזמין חדר סתם ואינו קובע איזה, פשוט שאין כאן דבר מסוים שיחול עליו דיני קנין, אלא אפילו כשמיחד לו חדר מסוים, נראה שאין זה קנין בגוף החדר, אלא לדור בו, וכן בדמי מינוי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ט. האי מאן דגזיל חביצא דתמרי מחבירו ואית בה חמשים תמרי... להדיזט משלם חמשים נכי חדא להקדש משלם חמשים וחומשייהו

הגזול פירות³⁵ שאם מוכרם במכירה סיטונאית כלומר הרבה ביחד שוים ארבעים ותשע, ובמכירה קמעונאית כלומר אחת אחת שוים חמישים, אינו משלם אלא ארבעים ותשע. אולם בהקדש³⁶ משלם מחיר קמעונאי.

וכן בכל דבר שאפשר למוכרו במכירה סיטונאית שמין לפי מחיר סיטונאי, אבל דברים שאי אפשר למכרן, או אפילו אין דרך למכרן כאן, אין אומרים שבמקום אחר שווין בזול ויתן לו כשער הזול, שאין לנו אלא מקומו ושעתו³⁷.

במקוה או כיוצא בזה נראה שאין כאן משום שכירות, וזה פשוט יותר שהרי אינו מייחד לו מקום מסוים, ואפילו במקום שמייחד לו מקום מסוים, נראה שאין זה אלא זכות השתמשות וגם כולל שימוש מים שהיא מכר ולא שכירות, וכן נראה לדון במקומות ביהכנ"ס בזמננו (לאפוקי מדיני מקומות ביהכנ"ס המוזכרים בפוסקים שהיו מוכרים המקומות ממש, ודנו על זה מדיני ירושה ומשכנתא וכיוצא בזה) שמשלמים בכל שנה עבור מקום ישיבה, שאינו אלא זכות ישיבה, ואף הלשון מוכיח כן, פתחי חושן חלק ד פרק ד הערה א.

³⁵ שו"ע ונו"כ שסב יב

³⁶ רמב"ם הלכות גזלה ואבדה פרק ג הלכה ג

³⁷ ובערוה"ש כתב שאע"פ שידוע שלפי מסתרו של הנגזל היה נוטל יותר מכפי מקח השוק א"צ לשלם אלא לפי מקח השוק, וכן אין מחשבין המכירה לאחריהם, אף שדרך הנגזל לעשות כן, ולדבריו אין נ"מ בין נגזל סיטונאי או קמעונאי, וכ"כ הלבוש שאינו יכול לומר שהיה מוכרם אחד אחד ומקבל נ' שהרי גזלם כאחד, וכל הגזלנים משלמין כשעת הגזילה, ולפי"ז אם גזל אחד אחד לעולם משלם נ', ועי' ערך ש"י סימן דש. ומ"מ נראה דהיינו דוקא כשדרך למכור בשוק בשני האופנים, דומיא דחביצא, שיש מוכרים וקונים חבילה שלימה, אבל דברים שאין דרך למכור בשוק אלא במכירה בודדת, אף על פי שהנגזל הוא סיטונאי, ואפשר שאף אם הוא יצרן שמוכר לסיטונאים בפחות, צריך לשלם כמחיר השוק, וכן נראה מסוגית הגמרא בהך דחביצא שאמרו שהוא קולא לגזלן ומזיק, דומיא דסאה באותה שדה, והיינו שיש ערך כזה במכירת כל השדה, אבל אין אומרים שישלם לו רק כפי מרחתו והוצאותיו של ניזק באותה סאה, שהרי אין דרך מכירה בשוק לפי ערך זה, וכ"ש כשמכר החפץ במחיר השוק, והרי אפילו מכר ביותר כבר נתבאר לעיל שמשלם כמה שקיבל, וכ"כ בכסף הקדשים שאם מכרו אחד אחד משלם נ', כיון שעדיין של נגזל הוא, וכן אם הוליכו למקום אחר ומכרו שם ביוקר, אף על פי שכאן אינו שוה אלא מעט, מ"מ משלם כפי שעת הוצאה מרשותו, והיינו מה שקיבל תמורת החפץ, ונראה שמ"מ משלם לו מרחתו והוצאותיו, ואפשר דגם אם מכרו אחת אחת מנכה מרחתו, אלא שבוה אפשר שתלוי גם בנגזל, שאם גזל מחנוני שבלא"ה עומד בחנות ומוכר אחת אחת ואינו מוסיף מרחת, הרי הזיקו נ', אבל אם גזל מאדם פרטי שאין דרכו למכור אחת אחת, בזה אינו משלם אלא מ"מ. פתחי חושן חלק ה פרק ה הערה מט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

יש אומרים³⁸ ששומר צריך לשלם כפי שווי החפץ במחיר קמעונאי.

י. ואיש כי יאכל קדש פרט למזיק

כבר התבאר במסכת יומא דף פ: שזר שאכל³⁹ תרומה בשגגה משלם קרן וחומש, היה שבע וקץ במזונו והוסיף על שבעו באכילת תרומה אינו משלם את החומש, שנאמר כי יאכל לא שיזיק את עצמו, וכן הכוסס את השעורים פטור מן החומש מפני שהזיק עצמו, אך אסור מדרבנן.

בקרן חייב אם הוא תרומה שזכה בה כהן דלא גרע מגולן אבל אם לא זכה בה כהן פטור דהוי ממון שאין לו תובעין וי"א דמדרבנן חייב בקרן אף אם לא זכה בה כהן. אם היה מאכל מבושם או מתובל חייב דמסתמא נהנה בזה קצת אף אם הוא שבע ביותר דרווחא לבסומי שכיח אבל אם מרגיש בנפשו שכואב לו האכילה וקץ בה פטור גם בזה.

יא. שמיזן בית סאה באותה שדה

כבר התבאר במסכת ב"ק דף נה: שבהמה שאכלה⁴⁰ פירות שדה מחוברים, ועדיין צריכים לקרקע, אמרו חז"ל ששמיזן הנזק בששים⁴¹.

כיצד:

³⁸ שכאן בחביצא דתמרי לגבי גזילה פירשו הראשונים המעם שמשלם סיטונאי שהקילו בתשלומי גזלן, וכן למזיק, וכמ"ש גבי מזיק שמיזן בית סאה באותה שדה, והיינו שאין שמיזן את הנזק לעצמו אלא כמה נפחתה כל השדה מחמת הנזק, והוא קולא למזיק. ומשמע דוקא בגולן ומזיק הדין כן אבל לא בשומרים, אלא משלם כמה היה שזה כשבא למכור אחת אחת, ועיין פתחי חושן חלק ג פרק ח הערה לג.
³⁹ רמב"ם הלכות תרומות פרק י הלכה ח

⁴⁰ שו"ע ונו"כ שצד ד

⁴¹ הוא לפעמים קולא למזיק ולפעמים חומרא, שאם השדה גדולה שיעור הפחת מועט, ואם השדה קטנה היה שיעור הפחת מרובה, ונתנו חז"ל שיעור ממוצע שלעולם משערין לפי ששים, ולכאורה נראה דלאו דוקא בנזקי שן הדין כן, והמור הביא דעת הרא"ש שמנכין עוד כמה הרויח בעל השדה כמה שלא הוכחשה שדהו ע"י שלא נשארו הפירות עד שנגמרו, ודעת הרמ"ה שאין מנכין ריוח זה, וכתב הב"י שמדברי הרי"ף והרמב"ם שלא הזכירו דין דכחש גופני, משמע דס"ל כהרמ"ה, וכן סתם בשו"ע ולא הביא דעת הרא"ש, והדרישה כתב שגם מדברי הטור נראה שלא הסכים לדעת הרא"ש, עיין שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

הרי שאכלה בית סאה בשדה, שמיין שדה של ששים סאין כמה היא שוה, וכמה שוה לאחר שנפחת בית סאה ממנה, ומשלם ההפרש, וכן הדין באכלה קב או רובע הקב, ואפילו אכלה קלה אחד משערין בשדה של ששים קלחים. אכלה פירות תלושים⁴², או אפילו מחוברים שאינו צריכים לקרקע, שמיין כפי שווים ומשלם הנזק.

יב. נטל אבן או קורה מהקדש לא מעל נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל בנאה בתוך ביתו לא מעל עד שידור תחתיה בשוה פרוטה

כבר התבאר במסכת חגיגה דף יא. וב"ק דף כ: שאם נטל אבן או קורה של הקדש בשוגג כיון שהוציאה מרשות הקדש לרשותו שהיא חולין הרי זה מעל⁴³, נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל, דאין מועל אחר מועל, כיון שבמעילה ראשונה יצאה לחולין.

גיזבר של הקדש שמסורים בידיו אבן או קורה של הקדש נטל לעצמו לא מעל אפילו אם נטל ממקום שמונחין שם והביאן לביתו⁴⁴, שהרי לא הוציאו מרשות הקדש שהרי גם מקודם ברשותו הונח ואף עתה ברשות הקדש הן כמתחלה, ואם נתנה לחבירו וחבירו נטלה לרשותו הרי הוציאה מרשות הקדש, ולכן מועל הגיזבר והנוטל לא מעל, שאין מועל אחר מועל⁴⁵.

⁴² שו"ע ונו"כ שם ה

⁴³ תורת הקדשים מעילה טו. אות טז

⁴⁴ ואין להקשות על כל פנים שליחות יד בפקדון הוה, ולחייב מעילה, יש לומר שולח יד בפקדון צריך שיתכוון להוציאו מרשות מפקיד בשעה ששולח בו יד, אבל הך גזבר הרי סבור ששלו הוא, דכל מועל הרי אינו רק בשוגג, תפארת ישראל בשם תוס' יבין מסכת מעילה פרק ה משנה ד ועיין ערוך השולחן העתיד (הלכות מעילה סימן קעז סעיף ה) "ולא אבין הלא כל מעילה בשוגג הוא סבור שלו הוא ומ"מ חייבתו תורה בהוצאה מרשות אף שלא היתה כוונתו לגזול, וא"כ ממילא גם בשליחות יד כן הוא. וצריך לחלק דשליחות יד שאני, וזה שאמרו שאין אדם מועל אלא במתכוין זהו אשליחות יד, כלומר דבמזיד כששלח יד וודאי מועל והוה דומיא דשליחות יד בפקדון ולא בשוגג. אבל כמה מהדוחק הוא זה, וגם הלשון שהביאו התוס' שם מחגיגה מכדי מיגזול גזליה לא משמע על שוגג, אך לפנינו הגירסא בחגיגה מכדי משקל שקליה ע"ש".

⁴⁵ תורת הקדשים מעילה יד: אות טו, ערוך השולחן העתיד שם סעיף א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

י"א⁴⁶ שהנוטל אבן או קורה של הקדש בזדון ונתנה לחבירו שניהם מעלו⁴⁷, לפי שכל אחד מהן נהנה ופגם, זה נהנה בנתינת המתנה בטובת הנאה שבאה לו, וזה נהנה בקבלתה⁴⁸. ואם נתנה לחבירו והוא גזבר של הקדש, הוא מעל שהרי הוא מזיד והגזבר לא מעל, שהרי לא נכנס לרשותו אלא לרשות הקדש, שמכיון שהוא גזבר אין כאן שינוי רשות, וודאי אין נוח לו לקנות איסור⁴⁹.

ואם נטל אבן שתחת רשותו של גזבר⁵⁰ ונתנה לו שניהם לא מעלו, לפי שתחת רשותו היתה לפני שיתננה לו ותחת רשותו נשארה אחר שנתנה לו, ולא באה לו הנאה.

נטל⁵¹ הגיזבר אבן או קורה של הקדש לא מעל שהרי לא נהנה עדיין, בנה אותה וחיברה בטיט בתוך ביתו, מעל שהרי מיד כשבנאה נהנה, שהוסף בביתו משל הקדש⁵². וי"א⁵³ שלא מעיל אלא אם סיתתה או ששינה אותה מתבניתה.

נתנה על גבי הלון שבתקרה ולא חיברה, לא מעל עד שידור תחתיה בשוה פרוטה, שאין זו הנייה הניכרת. שהרי לא באה לו הנאה עד שישב וייהנה במה שתמנע ממנו השמש והרוח⁵⁴. אבל אם נהנה בשוה פרוטה וכגון שהיו פירותיו נתונים תחת הארובה, והיו גשמים דולפים עליהם, וסתם פי ארובה באבן של הקדש, כיון שהגין עליהן בשוה פרוטה, מעל⁵⁵.

יג. הדר בחצר חבירו שלא מדעתו

⁴⁶ רמב"ם הלכות מעילה פרק ו הלכה ז

⁴⁷ הרמב"ם מפרש דקושיא דמאי שנא הוא ומאי שנא חבירו אין הפי' איזה חילוק בין רישא לסיפא כמו שפירשו רש"י ותוס', אלא אסיפא קאי על מה שאמרה המשנה הוא מעל וחבירו לא מעל מאי שנא הוא וכו', כלומר למה חבירו לא מעל הרי שניהם מועלים, ומתריץ בגיזבר עסקינן, כלומר שהמקבל הוא גזבר ולא נכנס לרשותו אלא לרשות הקדש ועדיין לא נשתמש בו ואין החיוב רק מפני שינוי רשות וכיון שהוא גזבר אין כאן שינוי רשות. ערוך השולחן העתיד שם סעיף ב

⁴⁸ רמב"ם על משנה מסכת מעילה פרק ה משנה ד

⁴⁹ שהרי הגזבר בשוגג ערוך השולחן העתיד הלכות מעילה סימן קעז סעיף ו

⁵⁰ פי' המשניות לרמב"ם שם

⁵¹ רמב"ם שם הלכה ח

⁵² פי' המשניות שם תפארת ישראל מעילה שם אות כו

⁵³ הר המוריה שם מתו סבב"ק.

⁵⁴ רמב"ם פי' המשניות שם

⁵⁵ ר"ב מעילה שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

עוד התבאר שם דף כא. שהדר בבית חבירו⁵⁶ שלא מדעתו⁵⁷, אם אין הבית עומד להשכיר⁵⁸, אף על פי שדרך זה הדר לשכור מקום לדור⁵⁹, פטור מלשלם שכר הבית⁶⁰, וי"א⁶¹ שאף לכתחילה יכול להכנס לדור שם וי"א⁶² שאם גילה דעתו שאם לא יניחנו לדור בחנם היה מעדיף לשלם שכר, חייב לשלם לו שכרו⁶³.

⁵⁶ שו"ע ונו"כ שסג ו

⁵⁷ בהלכה זו שלא מדעתו היינו שלא בידיעתו, או אפילו ידע ושתק, אבל כשיודע ומוחה נתבאר שחייב. והיינו הצר דלא קיימא לאגרא, ובכנה"ג כתב בשם הרשב"א כגון אדם חשוב שאינו רגיל להכניס דיורין לביתו, ובשם תרוה"ד סימן שיו כתב דהיינו במקום שאין שוכרים מצויים כלל, ומדברי הרמ"א נראה דכל שלא היה עומד להשכיר מאיזו סיבה שהיא, ה"ז בכלל לא קיימא לאגרא, וכתב עוד הרמ"א שאפילו היה רגיל עד עתה להשכירו, אלא שידוע שעתה לא היה עומד להשכיר, חשיב לא קיימא לאגרא.

⁵⁹ והיינו גברא דעביד למיגר, וכ"ש גברא דלא עביד למיגר, וגם בזה אין ג"מ מאיזו סיבה הוא אינו עומד לשכור, או משום שיש לו מקום אחר לדור, או שהיה דוחק עצמו ולא שכר בית עד עתה.

⁶⁰ בשו"ע כתב הטעם משום שזה נהנה וזה לא חסר וכתב הגר"א דמ"ש בגמרא הטעם משום שאיה יוכת שער (והיינו שהדר עושה טובה לבעה"ב כמה שאינו עומד ריקן, משום שבית העומד ריקן מתקלקל). אינו אלא לרווחא דמילתא, וכמ"ש הרא"ש, אבל עיקר הטעם הוא משום דז"נ וזל"ח, ומדייק מדברי הגמרא בדף צו דלא משמע כן, וע"כ העלה הגר"א בדברי הרשב"א שבמה שנהנה בעה"ב מפסיד כנגדו מה שהבית מתקלקל קצת מחמת דריסת רגל, ויוצא הנאתו בהפסדו, ונשאר ז"נ וזל"ח. ובתהלה לדוד כתב שלדעת הרמ"ה טעמא דוקא הוא, ולכן אם משתמש בדבר שאין הנאה לבעלים, חייב לשלם משום חסרון מקצת, והביא בשם הלח"מ שהקשה מהך דבית ועליה דמשמע שאינו מועיל מה שבעה"ב נהנה לפוטרו משחרוריתא, ותירץ לחלק בין בית חדש לבית ישן, ולדעת הרשב"א דלעיל הקשה דא"כ כשהוציא בעה"ב מביתו הרי לא נהנה כלל, ועי"ש מ"ש בשם שו"ת פמ"א ח"א סימן סב. וגם בשו"ת מהר"א ששון סימן קכט כתב דטעמים אלה דוקא הם, שסובר שגם לאחר שכבר דר בו אין לפוטרו מטעם ז"נ וזל"ח, דסו"ס רכושו הוא ולמה יהנה זה מרכוש חבירו בע"כ, ומשום הני טעמי הו"ל ז"נ וזה נהנה, ומ"מ נראה שאף לשיטתו יכול למנעו בתחלה מלדור, אף על פי שגם הוא נהנה, שיכול לומר איני רוצה בהנאתך. כתב הג"י בפ' כיצד הרגל בשם הרמ"ה דהא דאמרינן דא"צ להעלות לו שכר בחצר דלא קיימא לאגרא, לאו מטעם מחילה הוא שנאמר דזה דוקא בגדול דבר מחילה הוא, אלא אפילו ביתומים קטנים דלאו בני מחילה נינהו הדין כן, שדין ז"נ וזל"ח אינו תלוי במחילה, ואפילו בגברא קפדנא דידעינן ודאי דלא מחל א"צ להעלות לו שכר, והוכיח כן מהא דאפדנא דיתמי שלא חייבוהו אלא משום דקרמונאי הוי יהבי ליתמי דבר מועט, הלא"ה דיינינן ליה כחצר דלא קיימא לאגרא, עיין שם.

⁶¹ אע"ג שגם בקרקע מסתבר שיש דין שואל שלא מדעת, וכמ"ש האחרונים בהך דתוקף סוכת חבירו בריש לולב הגזול (עי' בפ"ת והידושי הת"ס שם, ועי' לעיל פרקו סעיף יט ובפרק א הערה נד), ודירה בביתו הוא דבר שדרך להקפיד עליו, בשו"ת חת"ס חו"מ סימן עט פשיטא ליה דמותר לדור בחצר חבירו שלא מדעתו, ובבאור הגר"א נראה שבמקום שיש צד טובה לבעלים, כגון ביתא מייטבא יתיב או משום שאיה יוכת שער מותר לכתחלה, ומשמע דבלא"ה אסור, ובסימן שסט סעיף ב, משמע שמותר להכנס לחצר חבירו בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים, שלא אסרו אלא בנכס גזול.

⁶² שו"ע ונו"כ שם ח

⁶³ וכתב בערוה"ש דדוקא בעביד למיגר מהני גלוי דעת, דמסתמא כונתו לשלם כמו שעושה תמיד, אבל בלא עביד למיגר לא מהני גלוי דעת אלא צריך להתנות בפירוש שישלם לו ומקור דברי השו"ע הוא מדברי התוס' ועיין פתחי חושן חלק ה פרק ז הערה לג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

וכל זה לאחר שכבר דר, אבל לכתחלה⁶⁴ יכול למנעו מלדור בביתו⁶⁵, אפילו במקום שזה נהנה וזה לא חסר, וכשאמר לו לצאת ולא יצא צריך לשלם לו כל שכרו⁶⁶.

**ד. ביומא דשוקא מיזדבנא בחמש בשאר יומי מיזדבנא
בארבע אהדרו ליה ביומא דשוקא מהדרו ליה חביתא
דחמרא בשאר יומי מהדרו ליה ... אבל הוה ליה חמרא
לזבוני הא איבעי ליה לזבוני ומנכי ליה אגר טירחיה ודמי
ברזנייתא**

הסבל ששבר חבית יין ששוויו ביום השוק ד' דינרים ובשאר הימים ג', באופן שחייב לשלם כגון ששברו בפשיעה⁶⁷, יש אומרים⁶⁸ שלעולם צריך לשלם חבית יין⁶⁹, ואם משלם בדמים, משלם לפי ערך החבית בשעת התשלום,

⁶⁴ רמ"א שם ו

⁶⁵ שלא אמרו כופין על מידת סדום בזה נהנה וזה לא חסר אלא במקום שאף אם ירצה הבעלים ליהנות אינו יכול, כגון בהא דברח מעירו שהביא הרמ"א שם סעיף י, שבלא"ה יכול השר להשאילו לעכו"ם, אבל כאן הרי אם ירצה הבעלים יכול להשכירו מעתה ולהרויח בו, ואף על פי שאינו רוצה להשכירו, מ"מ אין כופין אותו להניח לזה לדור בחנם.

⁶⁶ שו"ע שם (והיינו על מכאן ולהבא, אבל על העבר נראה דלא מהני מחאה לצאת), וכתב הסמ"ע דאפילו בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר חייב לשלם לו, וגם זה משום שבכח"ג אין כופין על מידת סדום, וכמ"ש הרמ"א, ומשמע שהחייב הוא מדינא ולא מדינא דגרמי. ובשו"ת אבנ"ז יו"ד ח"א סימן קפד כתב שלדעת הסוברים שבחסרון כל שהוא אינו חייב בלא עביד למיגר, כמ"ש להלן סעיף יב, ה"נ פטור בלא עביד מיגר, אפילו כשאמר לו לצאת, עיין שם. ועיי' להלן. כתב בערך ש"י שאם אמר לו לצאת ואם לא יצא ישלם כך וכך, וזה שחק בו ואמר שלא ישלם, א"צ לשלם כפי שאמר לו אלא כפי שוויו, כיון שלא נתרצה ה"ז כדר בגזילה, וכן הדין בלוקח חפץ מחבירו ואמר לו אם לא תחזיר החפץ תשלם כו"ב, וזה שחק בו, אינו משלם אלא שוויו אם אינו בעין להחזירו, ובעין זה כתב בפעמו"ז.

⁶⁷ סמ"ע דש י ונראה דה"ה אם נשבר באונס בעין גניבה שחייב מדינא לשלם, ולא רצה לישבע ולהפטר מתקנת חכמים, כמבואר בסימן דש (סעיף א, עיי' להלן), ובאור שמח כתב שאם שברו בכונה לעולם משלם כשעת הנזק, ואינו יכול לפטור עצמו מחבית יין.

⁶⁸ שו"ע ונו"כ דש ה כדעת הר"ף והרמב"ם

⁶⁹ ולדעת הסמ"ע (סק"ט) בשיטת הרמב"ם אין חילוק בזמן השבירה, אם ביום השוק או בשאר הימים, ואף על גב דקיי"ל שכל הגזלנים משלמים כשעת הגזילה, שומר אינו גזלן, ואין עליו לשלם אלא מה שקלקל בפשיעה, והיינו חבית יין או דמיה בשעת התשלום. והקצצה"ח (סוף סק"א) תמה דהא גם בשליחות יד משלם כשעת שליחות יד, אף על פי שאינו גזלן אלא שומר, ונשאר בצ"ע. ולדעת הסמ"ע יש לחלק בין שליחות יד שכלתה שמירתו והו"ל כגזלן ממש לבין פשע בשמירה שלא כלתה שמירתו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

והיינו ביום השוק ד' ובשאר הימים ג'⁷⁰, ואם יש לבעל החבית די יין למכור ביום השוק, נמצא שלא הפסידו במה שלא שילם לו ביום השוק, שהרי בלא"ה היה לו יין למכור ולא מכר, אף כשמשלם ביום השוק אינו משלם אלא ג', ומ"מ כשמשלם במעות כפי שוויה ביום השוק, מנכה מה שהיה התנוני צריך לטרוח ולהוציא הוצאות במכירה ביום השוק⁷¹.

ויש אומרים⁷² שתלוי בשעת השבירה, שאם שברו ביום השוק, הרי נתחייב לשלם ד', ולכן אם בא לפרוע ביום השוק נותן לו חבית יין או ד' דינרים, ואם יש לו מספיק יין למכור, אף ביום השוק צריך ליתן ד' דינרים ואינו יכול ליתן לו חבית יין, ואף אם בא לפרעו בשאר ימים צריך ליתן לו ד' דינרים⁷³, ואם שברו שלא ביום השוק, לעולם אינו מחזיר אלא חבית יין או ג' דינרים⁷⁴.

⁷⁰ בנה"מ (סוף סק"ב) כתב דהיינו דוקא כשמשלם קודם יום השוק ויכול למכרו ביום השוק ולקבל ד', אבל אם לא שילם עד לאחר יום השוק, אין סברא שיפטר בפחות וכי מפני שפשע עוד ועיכב המעות יפטור עצמו בפחות.

⁷¹ והיינו שמה שהחבית שוה ד' ביום השוק הוא מפני שיושב ומוכר מעט מעט, ואז צריך לטרוח וגם להוציא הוצאות בעשיית הנקב להוציא היין מן החבית (והסמ"ע ס"ק יא מפרש בדעת הרמב"ם שע"י הנקב נפחת שווי החבית, וכשמשלם דמי חבית מנכה פחת זה), ועתה מרווח הוצאות אלו. ופשוט שאם שוה יותר לא משום מירחה והוצאות אינו מנכה לו כלום, אלא שיש להסתפק כשהשבירה היתה שלא במקום השוק וצריך להוליכה למקום השוק, שמסתבר שגם זה בכלל הוצאות, ועי' נה"מ (סק"ב).

⁷² רמ"א שם כדעת הרא"ש. וכתב הסמ"ע (ס"ק יג) דהיינו דוקא שקנה יין אחר יום השוק של שבירה, וכיון שביום השבירה נתחייב לו ד' אינו יכול לפטור עצמו בחבית יין, שיכול לומר כבר הכנתי לי יין למכור ביום השוק ולא אוכל למכור יותר, ולכן חייב ליתן לו ד' כשעת השבירה, אבל אם נשאר לו יין מיום השוק שבו נשבר ולא מכרו, הרי גם אילולא שברו היה נשאר לו יין, יכול להחזיר לו יין, אבל הט"ז חולק דכיון שלשיטת הרא"ש משלם כשעת שבירה הרי נתחייב לו ד' ואינו יכול לפטור עצמו בחבית יין שאינה שוה לניזק ד' כיון שיש לו יין. וצ"ל דס"ל להט"ז שאע"פ שבשעת שבירה היה לו יין ולא מכרו, כיון שאפשר שהיה מוכרו נתחייב ד', וצ"ע. ונראה פשוט שאם מחזיר לו ביום השבירה ממש מודה הט"ז שיכול להחזיר חבית יין.

⁷³ שהרי נתחייב לו ד' ואינו יכול להחזיר חבית יין שאינה שוה עתה אלא ג', ואינו יכול לומר לו המתן עד יום השוק ותמכרנו בד', לא מיבעיא אם לא נשאר לו יין שיכול לומר לו אילולא שברת הייתי מוכר גם חבית זו, ועתה לדמים אני זקוק, אלא אפילו נשאר לו יין מיום השבירה, כיון שהל עליו חובת תשלומין בשווי ד' אינו יכול לפטור עצמו בג'. וגם בזה כתב הסמ"ע (סק"ט וס"ק יב) שאם נשאר לו יין מיום השוק של השבירה הרי שלא הפסידו בשבירה, יכול להחזיר לו חבית יין, אבל במעות אינו נפטר בג' שהרי נתחייב לו ד'. ותמה הט"ז דאיך יתכן שאם מחזיר מעות משלם ד' וכשמחזיר חבית יין די לו בשווי ג'. וגם השי"ך (סק"ב) דחה דברי הסמ"ע וסובר שאע"פ שנשאר לו יין יכול לומר אילולא שברת הייתי מתאמץ ומוכר אז יותר, ועתה לא אוכל להמתין עד יום השוק הבא כדי למכור היין, וצריך ליתן ד'.

⁷⁴ רמ"א שם ועי' ש"ך (סק"ג) שמפרש כן גם בדעת הרמב"ם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

יש אומרים שגם אם שברו שלא ביום השוק, אם לא שילם ביום השוק הראשון ומשלם בשאר ימים חייב לשלם ד' דינרים⁷⁵, ולשיטה זו יש אומרים⁷⁶ שגם בכל השומרים אם נתייקר החפץ משעת החיוב עד שעת התשלום, והיה ידוע שיתייקר, משלם כשעת היוקר, ויש אומרים⁷⁷ שלא נאמר דין זה כי אם בסבל שהולך חבית ליום השוק, והפסיד החנוני על ידו מה שהיה יכול להרויח במכירת היין.

---

⁷⁵ אף על פי שבין בשעת השבירה ובין בשעת תשלומין שוה ג', כיון שבינתיים היה שוה ד' וגם ביום השוק הבא יהא שוה ד'.

⁷⁶ קצה"ח (סימן דש סק"א)

⁷⁷ בנה"מ (שם סק"ב)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

